

el portell de les 12.

Associacions

Les dones del Poal
tornem amb més força!

Història del poble

De pagesos i de senyors.
Els capbreus del Poal

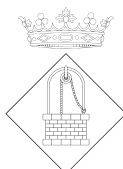
Articles

Un lloc gairebé
perfecte i de disseny

[NÚMERO 058]

[DESEMBRE 2023]

contingut

el portell de les 12.

_ REVISTA LOCAL DE
L'AJUNTAMENT DEL
POAL
_ NÚMERO 058
_ DESEMBRE DE 2023

Edita:

Ajuntament del Poal
Plaça Catalunya, 1
25143 El Poal / Lleida
ajuntamentdelpoal@gmail.com
973 56 50 02
www.poal.ddl.net
@ @ajuntamentdelpoal

@ dels textos:
els seus autors

@ de les fotografies:
els seus autors

Imatge de la coberta i
contracoberta:
Cesc Serrat / Plaça Felip
Rodés

Disseny gràfic i
maquetació:
Gemma Pagès_Estudi
gràfic
www.gemmapages.com

Imprès a:
Gràfix Digital
www.grafix.cat

Dipòsit legal:
L-189-2012

Tiratge: 280 exemplars

L'Ajuntament no es
responsabilitza de les
opinions exposades en
els diferents articles
de la publicació,
que són exclusiva
responsabilitat dels
seus respectius autors.

1

compensa molt

ESTELA LLEONART
ALCALDESSA DEL POAL

**equip de govern
subvencions**

2

taulell d'instantis

4

70è aniversari de casats
FAMÍLIA PANADÉS BELLMUNT

5

l'escut del Poal
EVA AIXALÀ RIUS

6

20 anys
ASSOCIACIONS DEL POBLE

7

a la reina de Babilònia
LLORENÇ BONET

8

la colla dels 40

9

un pou(al) de ciència
FRANCESC ARGILÈS

11

**de pagesos i de senyors.
els capbreus del Poal.**

JOAN FARRÉ I VILADRIKH

13

cuina amb Cal Menut
LLUÇ FARCIT AMB GAMBES
I SALSA DE PEBROT ESCALIVAT

14

**un lloc gairebé
perfecte i de disseny**
JIMMI ROMEU

16

les coses del destí
ESEL-LA BERGA MORENO

17

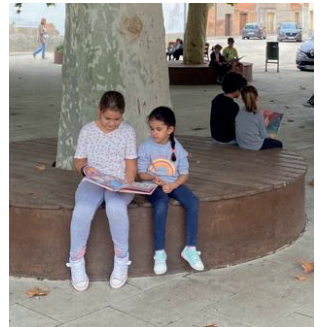
pardals
JOAN ESTRADA BONELL

19

**torna l'apadrinament
lector a l'escola**
ESCOLA EL ROSER

20

**no és una cultura,
és una conducta: és
violència**
CARME BORBONÈS I BRESCÓ

21

Avantva ja no s'atura!
AVANTVA COOP

22

**agraïment popular
des de Poal solidari**
L'EQUIP DE POAL SOLIDARI

24

l'AMPA del Poal
JUNTA DIRECTIVA DE L'AFA

25

**les dones del Poal
tornem amb més força!**
ASSOCIACIÓ DE DONES DEL POAL

**excursió
a la Pobla de Segur**
ASSOCIACIÓ DE GENT GRAN
EL TOSSAL

26

entrevistes

27

passatemps

28

racó de lectura
TERESA SALVIA VIDAL

compensa molt

: ESTELA LLEONART :

ALCALDESSA DEL POAL

Primer de tot, m'agradaria donar les gràcies a tothom que ha enviat els seus escrits i que han volgut col·laborar amb la revista *El Portell de les 12*. Una revista renovada però que volem donar-li continuïtat com a element cultural del Poal que ja fa una colla d'anys que existeix.

Ara ja fa sis mesos que estem a l'equip de govern del municipi i m'agradaria fer una petita valoració de caire personal.

Per a mi és un repte molt gran estar al capdavant de l'Ajuntament, ja que durant 20 anys hi ha hagut la mateixa persona, i això encara ho fa més difícil. Els canvis acostumen a ser complicats per a tothom, necessitem un període d'adaptació, però crec que, si fem pinya, entre tots i totes ho aconseguirem.

Per a mi és tot un orgull poder representar el Poal vagi on vagi. Un poble petit però ple de grans persones que quan les necessites hi són, que malgrat les diferències i dificultats sempre pots comptar amb elles. No tots els municipis tenen la sort de dir el mateix.

Som un poble que, si caminem plegats, som capaços d'aconseguir grans objectius, i així s'ha demostrat amb el pas dels anys.

Tenir aquest càrrec m'està ensenyant molt, m'està fent forta com a persona i sobretot com a dona, empoderant-me dia a dia, malgrat que de vegades la conciliació no és fàcil, però compensa, compensa molt. Perquè faig el que m'agrada i ho faig des del cor, m'estimo aquest poble i penso treballar per ell amb esforç i il·lusió juntament amb el meu equip.

equip de govern

Urbanisme, contractació i habitatge

Estela Lleonart i Carrillo
Ferran Panadés i Salvà

Finances i patrimoni

Estela Lleonart i Carrillo
Ferran Panadés i Salvà

Ensenyament i AMPA

Estel·la Berga i Moreno
Anna Panadés i Salvà

Sanitat, serveis socials, associacions i feminisme

Maria Gázquez i González
Estel·la Berga i Moreno
Anna Panadés i Salvà

Promoció, difusió cultural i tradicions i festes

Anna Panadés i Salvà
Maria Gázquez i González

Juventut

Estela Lleonart i Carrillo
Ferran Panadés i Salvà

Serveis, medi natural i agricultura

Ferran Panadés i Salvà
Anna Panadés i Salvà
Miquel Fernández i Bautista

Esports i instal·lacions esportives

Miquel Fernández i Bautista
Estel·la Berga i Moreno

Es reserva com a competència directa de l'Alcaldia l'àmbit competencial de règim intern, seguretat ciutadana i participació ciutadana

JUNTS PER POAL
Vicenç Montserrat Adell

subvencions demandades

- _ Plaques solars sobre les cobertes camps d'esports (atorgada)
- _ Retirada d'amiant de la zona esportiva
- _ Adaptació i mitigació del canvi climàtic
- _ Subvenció per a arts en viu (atorgada) / 4.500€
- _ Subvenció per a equipaments culturals per a ajuntaments de menys de 1.000 habitants / 15.000€
- _ Subvenció per a actuacions de millora ambiental del medi nocturn

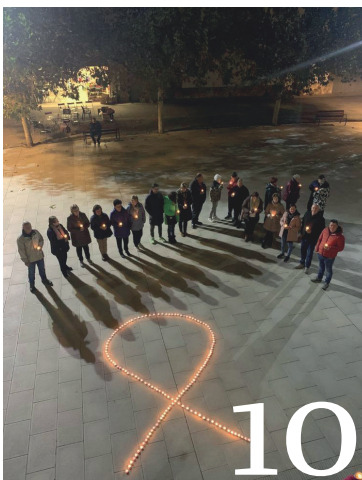
**Hi ha subvencions demandades en les quals no apareix la quantitat de diners. Això és perquè, en el cas que s'atorguin, van en funció del que necessiti l'Ajuntament.*

taulell d'instant

- 1** Adequació de la bàscula municipal
- 2** 17.06.2023 / Equip El Poal Avança (EPA)
- 3** Foguera de Sant Joan
- 4** Bany nocturn a les piscines municipals
- 5** Confecció d'una senyera amb l'escut del nostre poble
- 6** Pregó de Festa Major a càrrec de Josep Maria Garcia Deza
- 7** Sardinada popular de l'11 de setembre
- 8** Jornada per l'Esclerosi múltiple / Es van recaptar 548€ destinats íntegrament a la fundació Esclerosi Múltiple
- 9** 17.06.2023 / Nou equip de Govern de l'Ajuntament del Poal
- 10/11** 25 de novembre / Dia internacional per la eliminació de la violència masclista
- 12** 19 d'octubre / Dia mundial contra el càncer de mama
- 13** Retransmissió dels Plens en directe a través del canal YouTube de l'Ajuntament del Poal
- 14** Xerrada "Com acompanyar la sexualitat dels infants" a càrrec d'Anna Salvia
- 15** Primera encesa popular de les llums de Nadal

70è aniversari de casats

: FAMÍLIA PANADÉS BELLMUNT :

Aquest és el text que vam llegir al Josep Panadés Grifoll i la Nuri Bellmunt Camarasa el 17 de setembre de 2023, el dia que ho vam celebrar amb la família.

Avui ens hem aplegat aquí per celebrar que el Josep i la Nuri, els pares o padrins, fa 70 anys que es van casar. Bé, ho farà el dia 19, però després de tants anys, tant hi fa. Avui ho celebrem en família, tal com a ells els agrada de celebrar els esdeveniments, com més som millor, i mira que ja som una bona colla, encara que costa que hi siguem sempre tots.

Quan es van casar eren molt joves, però passet a passet han anat passant els anys i aquests anys han anat deixant empremta, la família s'ha multiplicat, i de quina manera!

Vau tenir quatre fills, que amb les respectives parelles han aportat deu nets i aquests, amb les seves parelles hi han afegit nou besnets, i així, entre tots, ja som 38, deu-n'hi-do, i esperem seguir creixent!

Quan teníem els fills petits, els vostres nets, sempre vam poder confiar en vosaltres, sempre estàveu a punt per donar un cop de mà: una hora es quedaven a dinar, l'altra a dormir, sempre volien anar a cal Panadés, s'hi trobaven bé, se sentien estimats.

A l'estiu amb la piscina plena i tot ben condicionat, cap a l'Era! Allí era el punt de trobada, hi fèiem cap tots, primer piscina, després berenar, jocs i les baralles tampoc hi faltaven... I quan no era estiu, també ens hi acollíeu a

tots, per celebrar sants, aniversaris, festes de Nadal, amb el foc a terra, els concerts i els regals de Reis... tot inoblidable. Va ser una època fantàstica i tots en guardem un gran record.

Amb els anys, els nens s'han fet grans i nosaltres també. Ara tenim altres petits que volten per les cases i ens alegren la vida, però no podem deixar de pensar d'on venim.

Abans éreu vosaltres qui ens ajudàveu i ara amb els anys, que no arreglen res, sou vosaltres els que necessiteu el nostre ajut i esperar em estar a l'alçada.

Per sort, heu trobat amics que us fan la vida més agradable, els nous veïns, el tiet Ramon i la tieta Magdalena que estan sempre pendents i us pugen a l'ascensor, la Maria Jesús, la Hasna i l'Ismail, sempre disposats a ajudar en el que calgui. Però sobretot teniu i tenim, la Núria, sempre a prop i sempre pendent de tot el que us convé, horaris de metges, visites, organització.... Em sembla que no podem passar sense expressar el nostre agraïment per tot el que fa i més tenint en compte que la salut no l'acompanya gens. Gràcies Núria.

Esperem que aquestes trobades en família us donin ànims i força per seguir endavant. La vostra companyia és molt important per tots nosaltres, així que us desitgem MOLTES FELICITATS PER AQUESTS 70 ANYS JUNTS!

*La vostra gran família
Panadés Bellmunt*

l'escut del Poal

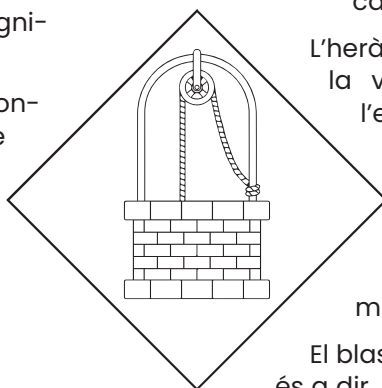
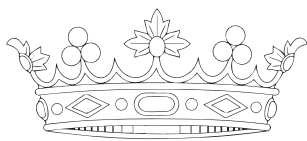
: EVA AIXALÀ RIUS :

M'agrada quan alço el cap pels carrers del Poal i estan engalanats de l'escut. Del nostre escut. L'escut del Poal. Aquest estiu 2023 hem adquirit aquesta muda pels balcons i els vesteix d'identitat i especialment de festa.

Mai me l'havia mirat tant i, per això, m'ha despertat la curiositat. Ja us avanço que és tot un món, no m'ho hauria pas imaginat i inclús ho podria trobar un rotllo. Tot i així, crec que esta bé aclarir el significat del nostre escut.

Començaré anomenant dos conceptes: l'heràldica (té a veure amb els escuts) i la vexil·lologia (que té a veure amb les banderes).

Apa! Som-hi amb l'explicació!

En l'actualitat es troba molt propera a la cultura de comunicació visual (marques, logotips, etc.). La característica que diferencia l'heràldica d'altres tipus de simbologies es pot resumir en tres pilars: l'assumpció d'un conjunt de normes rígides per a la composició de l'emblema, la plasmació de l'emblema en un escut d'armes i la transmissió hereditària de les harmories com a element identificador del llinatge.

L'heràldica no s'ha de confondre amb la vexil·lologia, que és l'estudi de l'emblemàtica de les banderes o senyeres. L'emblemàtica de les banderes o vexil·lologia és molt més antiga que l'heràldica, ja que l'ús d'emblemes sobre un tros de tela està documentat des de ben antic.

El blasonament és el fet de blasonar —és a dir, disposar, descriure i interpretar— els escuts d'una família, una ciutat, etc., segons les regles i la terminologia pròpies de la ciència heràldica o del blasó. Aquesta descripció es du a terme segons un ordre molt rigorós i indica els diversos elements de què està conformat l'escut; de fet, és la part que es manté invariable i s'hereta, no pas la imatge en si, que pot variar en funció de l'artista.

Hi ha dues maneres diferents de blasonar:

- El blasonament a l'alemanya —propi de la tradició heràldica dels alemanys i els castellans—, que consisteix a esmentar primer les peces i els mobles i acabar pel camper.
- El blasonament a la francesa —propi dels francesos, anglesos, italians i catalans—, que comença pel camper i continua per les peces i els mobles, el seu nombre i situació i els seus esmalts. Aquest sistema és el més estès actualment, fins i tot als països que tradicionalment ho feien de manera diferent.

El Poal és un poble i municipi de la comarca del Pla d'Urgell. Va pertànyer a la Noguera fins que el Pla d'Urgell va ser creat com a unitat administrativa.

L'heràldica o ciència del blasó és la ciència i art auxiliar de la història que estudia l'ús sistemàtic d'emblemes hereditaris plasmats sobre un escut d'armes, la seva composició i el seu significat.

És una de les branques del coneixement que han perdurat amb menys canvis fins a l'actualitat.

El senyal heràldic nasqué per la necessitat d'un emblema personal privat que identificés cadascun dels senyors feudals al camp de batalla, i aquest emblema es plasmà sobre l'escut, una arma defensiva que des de temps immemorials es convertí en el suport més adequat per a rebre tota mena de decoracions. Aquest emblema personal privat esdevingué hereditari; es transmetia de pares a fills, esdevenint d'aquesta manera un emblema dinàstic o de llinatge. Nasqué l'heràldica.

L'escut oficial del Poal té el següent blasonament:

En l'heràldica cívica catalana es coronen els escuts genèricament amb corones murals de poble, vila, ciutat, comarca i vegueria o província, excepte si han estat el centre jurisdiccional senyorial, que llueixen com a timbre corones nobiliàries depenent de la categoria del noble que en fos sobirà. En l'heràldica gentilícia, en canvi, les corones poden ser de senyor, baró, vescomte, comte, marquès, duc,

príncep, rei i imperial, en aquells casos que els escuts porten corona. Hi ha d'altres timbres: el casc o elm, la tiara, la mitra, el capel, la cimera combinada amb el casc, el borlet, la capellina o els llambrequins, combinats amb l'elm i la cimera.

El gules és el color vermell en heràldica.

En heràldica, un timbre és un símbol que es posa sobre els escuts d'armes per indicar quin és el grau de noblesa de la família o de la població.

Una mica d'història

Va ser aprovat el 3 d'octubre de 1989.

El pou és un senyal cantant referit al nom de la localitat, que prové del llatí *putealis*, o 'relatiu a un pou'. La senyoria del Poal va esdevenir un vescomtat l'any 1706, i més tard marquesat el 1725, sota la persona d'Antoni Desvallés i de Vergós, el vescomte; aquest fet es veu reflectit per la corona de marquès damunt l'escut.

Això és una pinzellada de tot el que he arribat a trobar... Personalment ha estat tot un descobriment el món dels escuts, és a dir, l'heràldica. Només espero no haver-vos avorrit i desitjo que us hagi agradat saber el que penjem als balcons.

20 anys : ASSOCIACIONS DEL POBLE :

El dissabte dia 25 de novembre diferents associacions del poble vàrem fer-li un dinar al Rafel Panadés Farré per agrair-li els seus 20 anys com a alcalde del Poal. Donar-li les gràcies per aquests anys de dedicació al poble. Vàrem gaudir d'un bon dinar al restaurant "La il·lusió" de Mollerussa recordant les anècdotes de tots aquests 20 anys. Algunes associacions per motius de celebracions familiars no varen poder assistir-hi. Immenses gràcies Rafel.

a la reina de Babilònia

: LLORENÇ BONET :

Conte escrit en el mes de la serp per “le petit” Bonet i traduït al català pel senyor de Conques

Hi va haver un temps no massa llunyà que vaig conèixer a Missuf, la Reina de Babilònia, que com molt bé sabeu, és lloada a tot l'hemisferi. Era l'època en què jo era un captaire i per tant, pobre. Vivia als marges dels camins de pedres amb més dignitat que comoditat.

Un dia, mentre la Reina Missuf es feia passejar amb una carrossa estirada per dos cavalls blancs pels termes que delimiten el seu regne, em va veure prenent el sol. Era l'única distracció que tenia en tot el dia. Aquest fet intrascendent li va cridar l'atenció.

La riquesa de la reina estava valorada en 8.500 hectàrees, 750 jornals, unes quantes porques, tres castells i una serralada. Però allò que realment la distingia de totes les altres reines era la seva saviesa. Missuf havia estat educada sota els preceptes de Zoroastre i la influència del pensament persa. Això feia que al seu encant natural se li afegís una intel·lectualitat tan gran com l'imperi oriental.

Però ni en el millor dels mons, aquell que ho té tot s'escapa de les desgràcies. La de Missuf va ser quedar-se viuda, després del qual riudes de pretendents buscaren aproximar-s'hi.

Mai hagués pensat que prendre el sol vora una sèquia plena de mosquits amb la tranquil·litat de qui ho té tot perdut fos la porta d'entrada a la reina més desitjada del món.

En veure'm, Missuf va baixar de la carrossa i ja asseguda al costat d'uns canyissos que ajudaven a calmar la calor sufocant em va dir: “com m'agradaria que els candidats al tron reial que tant s'esforcen en seduir-me amb poca gràcia em busquessin per alguna cosa que no fos el seu propi interès. A més de trobar-los immensament avorrits, són poc agraciats. Tant costa tenir una bona mirada i fer us de galanteries senzilles? És l'únic que necessito”.

Aquella confessió va fer que entrés d'immediat al seu món. Tot seguit, em va demanar

que deixés de ser captaire i que per un dia fos el seu bufó. Els companys de la sèquia m'han ensenyat que no se li pot dir que no a la reina, així que vaig accedir-hi.

Ningú sabia que estàvem junts. Tampoc nosaltres érem conscients de la màgia del què vivíem. Ella mostrava la seva humanitat amb paraules reflexives. Jo em limitava a crear un clima distès entre els dos. Sentia la seva necessitat de ser anònima.

Quan ja portàvem una estona bevent vi de Basturs, la conversa es va encendre. De sobte, em ficà la seva corona de diamants al cap amb delicadesa i em demanà que li expliqués aventurètes de les sèquies.

Li vaig dir que al meu petit món els plebeus juguem a fer cops de peu a una cosa esfèrica feta amb bufeta de porc. Saber que era un expert en una cosa tant salvatge li va interessar. “Quina personalitat amaguen aquests animalots que juguen a un joc tan primari?” em contestà amb ironia.

Mai he experimentat una cosa més meravellosa que tenir a la falda la Reina Missuf. Sentir les seves cuixes sobre les meves és la definició de tendresa. Només la fusió entre els dos pot explicar que quan li narrava les meves desventures de supervivència ella somreia dolçament. Darrera la tristor a vegades hi ha una llum purificadora.

Mentre estàvem els dos relaxats, aïllats dels nostres entorns, va confessar-me que era el seu Rei Hades i que ella se sentia Persèfone. Jo només pretenia que estigués còmoda i seguir la corrent que pregonen tots els filòsofs del regne: que no hi ha cosa que sedueix més a una persona sensible que fer-la riure. Missuf simplement volia normalitat.

Sabia que les reines no van amb captaires disfressats de bufó. Però també era conscient que aquell dia un pobre a qui no coneixia feia poc connectava amb ella millor que ningú del seu entorn i la seva classe ho havia fet abans.

És curiós com la falta d'expectatives fa que les situacions flueixin a nivells inesperats. Vam passar de les converses divertides a al-

tres de més profundes que ens van dur a que nasqués el desig entre nosaltres i la conseqüent passió.

Fruit d'aquesta connexió inesperada, Missuf em va invitar al castell i vaig deixar de ser captaire. A les nits, quan la lluna entrava per la finestra de la seva estança, podia veure, acariciar i besar una pell blanca com la llet. La seva sina era un botó rosa i una poma de marbre que ni Miquel Àngel hagués pogut esculpir millor. Els seus llavis eren coralls i els seus ulls blaus recordaven l'aigua turquesa de l'Illa de Maurici. A pesar dels encants del seu cos, la seva gran força era la seva sensibilitat. Cada paraula que deia en precedia una altra de millor. Si la poesia és poesia és perquè Missuf ho va establir així.

Després de passar un temps junts, la reina no em va escollir, perquè com he dit abans era una dona intel·ligent. Així que vaig tornar als marges dels camins, on era feliç sense esperar res de ningú. Sempre he estat presoner dels meus errors. Amb ella, això es traduïa en una intensa necessitat que tenia de vegades

d'anar al seu castell a demanar caritat. No ho vaig fer mai per dignitat a la seva figura.

Amb el temps, vaig perdre l'espontaneïtat que havia enamorat a Missuf. I em vaig convertir en un torturat que buscava constantment l'amor que una nit em va donar la reina de les reïnes.

Cada deu d'agost, però, quan les llàgrimes de Sant Llorenç dibuixen al cel estrellat el que vam sentir l'un per l'altre, em "reconnecto" amb Missuf. I em convenço que ella des del seu castell i jo des de la meua sèquia veiem la mateixa espurna.

Epíleg

Aquest petit conte escrit per un home erroni va arribar misteriosament a la reina de Babilònia.

En llegir-lo, Missuf va confessar-me: "Et necessito per no necessitar-te."

la colla dels 40

La generació del 1983 ens vam retrobar el dia 2 de desembre per celebrar els 40 anys.

A part de gaudir d'una bona companyia vam recordar petites anècdotes de cadascun de nosaltres.

Esperem tornar a trobar-nos ben aviat!

D'esquerra a dreta:
Jordi Salvia, Jordi Molins, Sergi Moreno,
Xavier Giné, Ester Vilamajor,
Nati Segura, Alba Ardèvol i Gerard Panadés
(igual posició a les dues fotografies).

un pou(al) de ciència

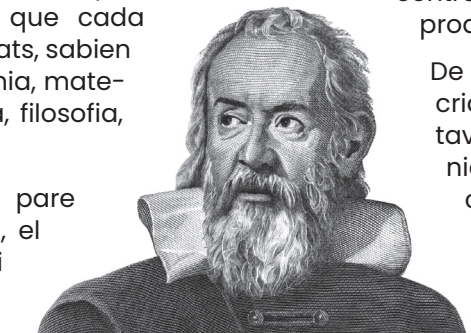
: FRANCESC ARGILÈS :

Des de la més absoluta humilitat i més per un aprenentatge personal que per necessitat d'escriure-ho, m'agradaria compartir, sense cap mena d'ordre o obligació, sobre temes de ciència o curiositats i intentar conèixer una mica més els personatges històrics que ens han fet arribar fins aquí.

Quan pensem en ciència ens poden vindre molts noms al cap i no és just dir-ne un o un altre com a més important, tots han fet passos necessaris per arribar on som. Aquesta és la gràcia de la ciència i del progrés, donar el teu coneixement per a què altres el puguin aprofitar i aprofundir-hi.

Si em ve algú al cap sempre que es parla de ciència, és Galileu Galilei (Pisa 1564, Acetri 1642). Els científics de la seva època, contràriament als d'ara que cada cop estan més especialitzats, sabien una mica de tot: astronomia, matemàtiques, música, pintura, filosofia, física, etc. Eren uns savis!

Galileu és considerat el pare de l'astronomia moderna, el pare de la física moderna i el pare de la ciència moderna. Imagineu-vos!

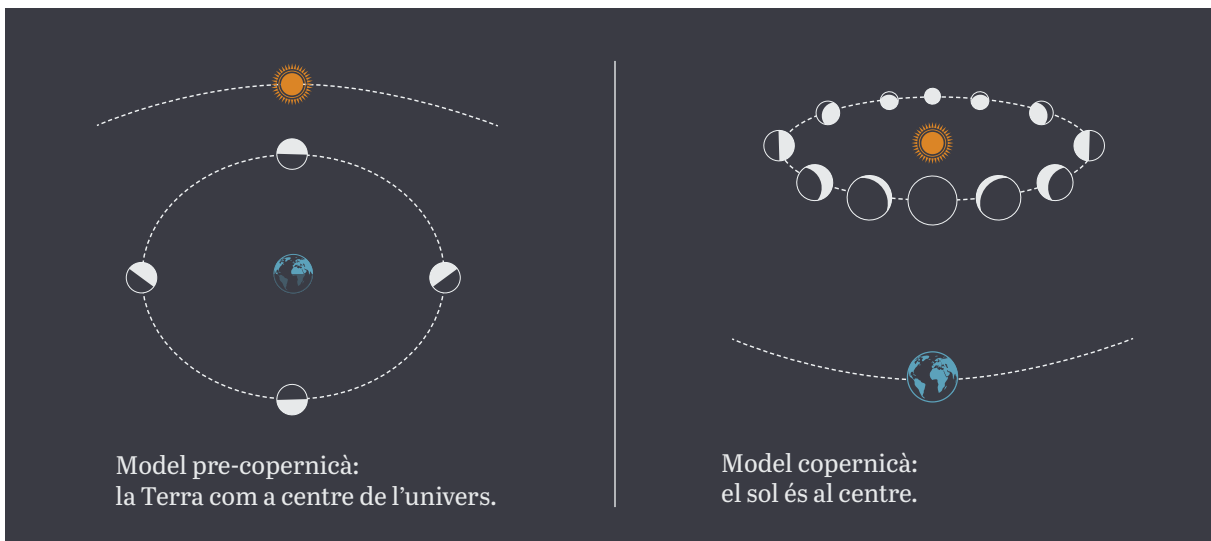

Podem destacar de tota la seva trajectòria (78 anys d'aquella època són moltíssims anys!) la formulació de les primeres lleis del moviment, la utilització del telescopi per observar l'univers, i el fet d'introduir l'experimentació en el camp de la ciència. És per aquest últim fet que se'l reconeix com el pare de la ciència, fins aleshores allò que tenia validesa era únicament el que acabava dient l'autoritat (en aquest cas l'Església) o els pensadors (Aristòtil).

Galileu Galilei sempre va defensar i va estudiar la teoria copernicana, que desplaçava la Terra del centre de l'univers per col·locar-hi el sol. Això era un atac a la línia de flotació de l'Església d'aquella època, doncs la Terra era i havia de ser el centre de l'univers i el centre de tots els moviments que es produïen al cel.

De fet, el 1616 Galileu Galilei va ser cridat per la Inquisició perquè estava ensenyant les teories copernicanes. La resolució d'aquella crida va ser incloure les obres de Copèrnic a l'índex d'obres proscriuïdes, ja que eren considerades falses i oposades a les Sagrades Escripures, i per

[DESEMBRE 2023]

Galileu davant el tribunal de la Inquisició.
Pintat per Joseph Nicolas Robert Fleury

tant li van imposar la prohibició de divulgar les teories de Copèrnic.

El 1632 va escriure una de les seves obres més polèmiques i que més problemes li va ocasionar: "Dialogo Sopra i Due Massimi Sistemi del Mondo" —Diàleg sobre els dos màxims sistemes del món—. Un diàleg entre *Simplici* (el nom ja fa la cosa...) i *Salviati*, en què el primer defensa els postulats aristotèlics i el segon defensa els copernicans. Evidentment és *Salviati* qui en surt més ben parat cosa que no va agradar gens al Sant Ofici, qui el 16 d'abril de 1633 el crida novament a files. Als gairebé 70 anys d'edat el tenen sotmès a un tribunal de la Inquisició durant 20 dies. Ja era culpable des del primer moment, així que es va haver

de retractar i va ser obligat a pronunciar de genolls l'abjuració de la seva doctrina i condemnat a presó perpètua. El seu llibre va ingressar a l'índex dels llibres prohibits i no en va sortir fins l'any 1728.

Diu la llegenda (i m'agrada creure-la) que, tossut com era, no va voler renunciar als seus pensaments i coneixements i va proferir, picant amb un peu al terra: *Eppur si muove* —I tanmateix, es mou!—

El 1992, tres segles i mig després de morir Galileu, la comissió papal a la qual el Papa Joan Pau II havia encarregat la revisió d'aquest procés inquisitorial, va reconèixer l'error comès de l'Església. Val més tard que mai!

eppur si muove!

de pagesos i de senyors. els capbreus del Poal.

: JOAN FARRÉ I VILADRICH :

De cap de les maneres es pot dir que en el passat la vida al camp català era plàcida i bucòlica, tal com ens volia fer veure el pairalisme conservador.

Fins ben entrat el segle XIX, les classes privilegiades —noblesa i clergat— van exercir arreu un domini absolut gràcies al règim social imperant, el feudalisme. L'historiador francès Pierre Bonnassie el defineix com un sistema basat en la confiscació, sovint de manera brutal, de gran part dels beneficis del treball dels pagesos i que garantia, mitjançant unes complexes xarxes de dependència (vassallatge) i de gratificacions (feus) la seva redistribució en el si de la classe dominant. Els privilegiats rebien en "feu" certes extensions de terreny, anomenades senyorijs, on hi bastien el castell o fortalesa. El senyoriu era el mitjà de què disposava el senyor per apropiar-se dels beneficis del treball que realitzaven els seus vassalls.

Els Desvalls, llinatge de cavallers lleidatans, l'any 1365 es van fer amos del castell i del terme del Poal i set anys després van comprar el terme de Sarcenit i es varen fer amb la propietat del de Remolins. També posseïen Gimennells, de la vegueria de Lleida i Baells, Lluçars i Casserres del comtat de la Ribagorça.

Poc després, l'any 1706, van assolir el títol de marquès del Poal.

Al Poal, com a Sarcenit i Remolins, els Desvalls eren els senyors i propietaris de gairebé tot i només els hi faltava l'alta jurisdicció que estava en mans del comte d'Urgell. L'any 1411 van comprar aquesta jurisdicció i a partir d'aquell moment van passar de senyors a barons dels tres termes sense cap vincle de dependència feudal. Ja eren propietaris absoluts —de la terra, de l'aigua, de les cases, animals...— i en tenien el domini directe; els pagesos adquirien, mitjançant un contracte d'establiment, només el domini útil de la terra, és a dir, el dret a conrear-la, prestant, a canvi, una sèrie de pagaments en metàl·lic

o en espècies al senyor. Els pagesos podien traspasar el domini útil a una altra persona però el senyor també se'n beneficiava mitjançant el cobrament del lluïme, dret que tenia el senyor de cobrar una part del valor de la cosa traspassada.

Per tal de garantir els seus drets i continuar rebent els diversos pagaments dels seus vassalls, periòdicament els senyors els obligaven mitjançant una escriptura de confessió davant del notari anomenada capbreu a reconèixer el seu domini i les rendes que anualment li havien de pagar. En aquesta acta notarial quedaven fixats els drets i pagaments del conjunt del poble, el Comú i el que cada veí havia de pagar per la tinença de cases, terres i animals.

Dels darrers capbreus que es van fer, el de l'any 1797 ens dona força informació. Anton Desvalls va manar que es fes una nova capbrevació dels termes del Poal, Sarcenit i Remolins. El nunci va fer els pregons pels paratges públics acostumats i posteriorment va fixar el cartell a la paret del castell. El dia 5 de maig de 1797, Francesc Soldevila, notari de Lleida, va convocar a una de les sales del castell a Jaume Miró, batlle nomenat pel senyor, a Anton Reñé i Josep Marçal, regidors, i a Francesc Peres, síndic, tots del Poal, per a confessar i manifestar tant els drets que tenia el senyor com les obligacions del comú del poble i dels particulars.

Interrogats tots junts diuen que són vassalls del senyor del Poal, Anton Desvalls, a qui tenen prestat el sagrament i homenatge de fidelitat i vassallatge, com a senyor temporal i campal de dit lloc. Diuen que totes les cases, terres, herbes, pastures, conreus i tot el terme del Poal i els de Sarcenit i Remolins són del senyor i que aquest en disposa com a amo i senyor al seu gust i arbitri, excepte en aquelles possessions que ells tenen establertes de dit senyor i que cada vassall confessarà i capbrevarà i de les quals ells només en tenen el domini útil però no la propietat.

Interrogats sobre els límits, diuen que els termes del Poal i Sarcenit afronten a sol ixent (est) amb el terme d'Utxafava, a ponent (oest) amb el terme dels Arcs, a migdia (sud) amb els termes de la Novella, Escarabat i Gattén i a tramuntana (nord) amb els de Linyola i les Tarroges. I el terme de Remolins afronta a sol ixent amb el de Golifàs, a ponent amb el de La Carbona, a migdia amb els de Vallfogona i Linyola i a tramuntana amb els del Pedrís i Penal.

Preguntats sobre quins fruits es treien dels dits termes, van respondre que es feia tota mena de gra: forment, ordi, civada, espelta, segalós i mixtures, i també, mill, panissos, mongetes, fesols, cigrons, faves, favons, guixes, olives, cànem, llevor de cànem, verema, ametlles, pans de figues, lli, mel i cera.

I de tots els fruits que es collien responen que havien de pagar el delme, la primícia i el quinzè:

- Quan el munt del pagès o conreador tenia nou faneques, o nou cabassos o nou parts, el senyor prenia una faneca o cabàs o part: el delme, és a dir, l'impost o cens del 10% sobre la collita.
- Quan el senyor ja tenia tres parts, tornava a prendre la primícia, que era una altra part, el 31% del munt del pagès. Aquesta primícia la rebia el rector del Poal.
- I quan el pagès tenia catorze faneques o cabassos o parts, el senyor tornava a prendre una altra faneca o cabàs o part, és a dir, el quinzè. Aquest quinzè provenia de la fallida que molts anys enre-havien fet els veïns del Poal i, carregats de deutes, es van reunir en consell general i van acordar vendre als Desvalls un onzè perpetu de les collites i aquest al segle XVIII es va reduir al quinzè perpetu.

Era a voluntat del senyor el delmar en garba al tros o en gra a l'era i ningú podia tocar les garbes dels trossos o el gra de les eres ni portar-lo a casa que primer no s'hagués delmat. Els pagesos tenien l'obligació de portar a la casa del senyor, el castell, el delme de la verema i de les olives.

En relació al règim de govern del poble, varen manifestar que el Comú no es podia reunir sense llicència i assistència del senyor i/o del seu batlle i per a l'elecció anual dels dos regidors el Comú en proposa quatre i el senyor en nomena dos. Tot i que el Decret de Nova

Planta havia eliminat el càrrec de mostassaf¹ en aquest capbreu encara es fa menció del sistema d'elecció; el senyor n'escollia un dels dos proposats pel Comú.

El batlle, paers i síndic van manifestar que el Comú del poble tenia mitjançant contracte d'establiment un tros de sis jornals a Sarcenit i també tenia un forn de coure pa, amb casa i corral, al carrer del poble i pel qual pagava al senyor un cens de 6 sous² anuals, per Sant Miquel de setembre. Cadascú havia de portar la llenya per a coure el pa. El senyor podia usar el forn els dilluns i dijous, per a ell, la seva família i el servei. De les despeses de manteniment del forn els vassalls en pagaven la meitat i l'altra meitat la pagava el senyor.

I diuen que la carnisseria, la taberna i l'hostal són del senyor. La carn que es vendrà a la carnisseria la donarà el senyor al preu que es vengui a Mollerussa i en el cas que aquest preu no li agradi, posarà el que ell vulgui.

Confessen també que els vassalls tenen l'obligació de fer dos joves (obligació de treballar pel senyor durant un dia) una al sembrar i l'altra al batre. També tenen l'obligació de netejar i escombrar les basses, la de l'averia (la bassa on van a beure els animals) i la bassa dolça i també escombrar les sèquies que condueixen l'aigua a les basses.

Diuen que els vassalls també estan obligats a treballar en totes les obres que el senyor mani fer dins el terme i

també en el manteniment de la cisterna i la teulada del castell.

Després d'aquesta declaració general, cadascun dels pagesos havia de passar pel castell i confessar davant del notari tot el que tenia establert: cases, terres, corrals, animals... I les rendes que havia de pagar al seu senyor per cadascun d'ells. Com a exemple posarem a Pere Anton Graells, veí de Vilafranca

1. Mostassaf: funcionari propi de les ciutats i pobles de la Corona d'Aragó que tenia al seu càrrec el control dels pesos i mesures, la vigilància dels carrers i el control de les obres. Aquest càrrec fou abolit per les disposicions del Decret de Nova Planta imposat pels Borbons a principis del segle XVIII però en aquest capbreu continua present.

2. El sistema monetari català tenia com a base el diner i els seus múltiples, el sou (12 diners) i la lliura (240 diners o 20 sous). També existia la malla, moneda de poc valor equivalent a mig diner.

del Penedès que capbreva una casa amb els seus corrals i era i pels quals pagava de cens un capó; cinc sitges al sitjar del poble per les quals pagava un cens de deu sous per cadascuna; per un farraginal i era de dos jornals i una porca feia un cens d'un capó, i per uns cent vint jornals de terra a banda dels delmes pagava set diners i malla per cada jornal.

Els que tenien el permís del senyor de *posar lloques i criar polls*, cada any li havien de donar un pollastre *bo i rebedor*. Els vassalls del senyor del Poal no podien tenir *ningun genero de bestia, gros ni menut, de pell ni de llana*, només les bèsties de conreu: quatre *averies serreres* (mules o bous o vaques) *per quiscuna casa ab ses seguides fins a edat de dos anys* i un ruc pel servei de casa, que podien pasturar les herbes del terme junt amb les del senyor pagant al duler³ la part corresponent.

Els censos en diners es pagaven per Sant Miquel de setembre, els censos de pollastres per Sant Joan de juny i els censos de capons el dia de Nadal.

3. Duler: pastor llogat per a recollir el bestiar de cada casa i treure'l a pasturar i abeurar.

Els pagesos no només estaven sotmesos al pagament d'aquests drets senyorials, sinó que també havien de pagar la contribució estatal, el cadastre i sovint retornar els préstecs per a fer front als anys de males collites. Es calcula que més del 70 % de la seva renda es destinava a aquests pagaments.

Com es pot comprovar en aquest capbreu, les diferències entre senyors i vassalls eren abismals. Des de llavors les coses han canviat i gràcies al règim democràtic ja no tenim amos, senyors i vassalls, però el sistema capitalista no ha sabut ni volgut trencar les diferències abismals entre classes socials i avui, després de 225 anys, les diferències entre els més rics i els més pobres continuen sent una gran injustícia social.

Aquest article s'ha confeccionat prenent com a base documentació consultada a l'Arxiu Comarcal de la Noguera, a l'Arxiu Històric de Lleida, a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona i el llibre de l'historiador i arxiver Josep Fernández i Trabal, *Els Desvalls i Catalunya*, editat a Lleida per Pagès editors l'any 2013.

cuina amb Cal Menut

Lluç farcit amb gambes i salsa de pebrot escalivat

INGREDIENTS

- 4 lloms de lluç
- 1 ceba grossa
- 2 alls
- 1 cullera sopera de tomàquet fregit
- 1 got de vi blanc
- 100 g de gambes pelades
- Oli, sal i pebre blanc
- 1 pebrot escalivat i el suc

PREPARACIÓ

Feu un sofregit ben reduït amb la ceba, l'all i el tomàquet, afegiu-hi el vi i, una vegada reduït, afegiu les gambes. També rectifiqueu de sal. Obriu el lluç en forma de llibre, farciu-lo amb el sofregit i emboliqueu-lo en un paper vegetal.

Enforneu a 180°C durant 10 minuts (segons el nostre gust de cocció).

Per a la salsa, tritureu el pebrot escalivat amb el suc i l'oli fins que quedi ben emulsionat.

Retireu el paper i emplateu el lluç, salseu amb la salsa de pebrot.

Si voleu que faci més festa, es pot acompanyar amb unes gambes, cloïsses...

Bones festes!

un lloc gairebé perfecte i de desig

: JIMMI ROMEU :

POALENC DE PER VIDA

Fa 18 anys, i després de guaitar i escodrinyar 4 pobles més del Pla d'Urgell, vam fixar la mirada en el Poal, i vam decidir fer-nos-hi un lloc, comprar un terreny i construir-hi una llar, una vida.

Poal ens oferia moltes de les coses que en aquell moment buscàvem, potser sense tenir del tot clar què buscàvem exactament: érem joves i tendres.

Acabàvem d'iniciar la creació d'una família, l'Ester ja tenia 1 any i teníem clar que darre d'ella algú més arribaria... i finalment ho va fer, la Bruna va aparèixer a les nostres vides la primavera del 2007, un any abans d'enllestir la casa i fer-hi el trasllat.

Poal ens oferia, abans d'arribar, un lloc tranquil on criar les nostres filles, un espai amable amb les persones, també amb les més petites; una escola rural, el centre del poble com a gran pati d'esbarjo, creixement urbanístic zero, gent cordial, amics de feia molts anys, proximitat amb Mollerussa, Lleida, l'autovia, l'estació de l'AVE i l'aeroport, Poal tenia el comerç i l'oci just i necessari per gaudir del poble sense sortir-ne massa, i no era lloc de pas, calia venir-hi expressament, #oletú!

I finalment el Poal tenia, i té, bona gent. Molt bona gent amb qui compartir vivències, somriures, alegries, algunes tristeses i filosofia: filosofar és una de les meves grans aficions, sóc un filòsof *low cost* jo, i al Poal està clar que hi ha uns quants filòsofs contemporanis i visionaris, amb els que he compartit hores i hores de converses enriquidores, i a voltes delirants.

El que encara no coneixia jo, quan vam triar el Poal per acollir el nostre futur vital i familiar, eren molts altres estímuls que amb els anys he anat descobrint, més enllà del seu (nostre) valuós patrimoni com cal Puig, Cal Graells, la Torre de l'Estrella o Cal Castell i els Desvalls.

Poal amagava, des del punt de vista d'un empenedor neguitós com jo, possibilitats increïbles per convertir-se en un lloc gairebé

perfecte i de desig i mentalment vaig anar composant-me una llarga llista de motius que, com la llista de la compra, podíem anar afegint al nostre rebost, el rebost de tot un poble:

- Gent jove, molta de la qual amb bona formació i d'altra amb neguits i ganes d'emprendre.
- Habitatges buits que esperaven estar de nou habitats per gent, rialles i caliu.
- Ubicació geogràfica perfecta per acollir gent de fora amb inquietuds i ment oberta: a 90 minuts de Barcelona, ciutat de cabdal importància per a empreses tecnològiques i hub empresarial* de nous perfils professionals.
- Persones d'alt valor cultural, tècnic, ambientalista i filosòfic; persones influents i culturalment molt riques en coneixement i saviesa.
- Una història i un idil·li permanent amb el món del futbol de tots els nivells: del camp de terra a la tecnificació més evolucionada.
- Una passió i coneixement de les músiques avançades que a punt va estar de fer-se amb el títol de *rara avis* entre els grans esdeveniments del món: el Sónar** rural.
- Experts en arquitectura i urbanisme que han mostrat al món la seva avantguarda més rupturista i alhora el respecte per la tradició i la sostenibilitat.
- L'acumulació de talent en la cultura i les arts contemporànies, amb una densitat sorprenent per a un poble de poc més de 600 habitants.

...

Amb el temps es van anar afegint a aquesta llista, oportunitats de cabdal rellevància, algunes d'elles fruit de la pandèmia i la seva confluència amb l'avenç tecnològic: el tele-

treball, i amb ell la necessitat i la possibilitat que molt talent del poble, i molt talent de fora, veiés en Poal un lloc gairebé perfecte i de desig, un lloc on desenvolupar-se professionalment de manera descentralitzada, amb un alt valor afegit, apartat de la gran ciutat i alhora proper al món, allò d'amalgamar lo global i lo local d'una manera gairebé poètica. Aquesta oportunitat la vam deixar escapar, però encara hi som a temps a repescar-la.

‘cal posar-nos d'acord en com volem que sigui el Poal dels propers 25 anys, fer la carta del reis, en la que totes i tots estiguem d'acord, si més no en allò essencial’

Tenim els elements i només ens falten els catalitzadors: crear un camp de cultiu òptim per a transformar el Poal sense destrossar el Poal, esdevenir capdavanters en empremadoria i hub tecnològic sense perdre l'essència del poble, la seva vida *plaentera*; treballar els nous espais i llenguatges professionals mentre conreem panís, nous, pomes i peres, no sé si se m'entén ☺.

I per aconseguir aquest caldo de cultiu, aquest microclima idoni, abans cal posar-nos d'acord en com volem que sigui el Poal dels propers 25 anys, fer la carta del reis, en la que totes i tots estiguem d'acord, si més no en allò essencial, i després cal que ens hi posem, fer pluges d'idees, dibuixar primer a llapis i anar passant a tinta per planificar i activar-nos, si així ho decidim, en l'edificació d'aquest espai d'alt valor afegit que pot ser el Poal.

Com diu un bon amic, el Poal pot ser *neorural*.

I tu, com voldries que fos el Poal del futur?

[DESEMBRE 2023]

*Un hub empresarial és un centre o espai físic on es concentren empreses, startups i emprenedors amb l'objectiu de col·laborar, intercanviar coneixements, generar sinergies i fomentar la innovació.

**El Sónar és un festival de música electrònica i experimental de Barcelona, creat el 1994 per Ricard Robles, Enric Palau i Sergi Caballero i organitzat per l'empresa Advanced Music. Es va crear sota el nom Festival Internacional de Música Avançada i Art Multimèdia de Barcelona.

Visita Sónar Barcelona:

les coses del destí

: ESTEL·LA BERGA MORENO :

Aquest any va sortir publicat un llibre titulat "casa Ascolà de Ribera de Cardós", escrit per Cinto Sarroca Punsola. En aquest llibre s'explica la història d'una família i, entre les pàgines, s'anomena una dona que és de qui jo us parlaré.

Aquesta és la història d'una dona que, segurament, només els qui teniu una certa edat (sense ofendre a ningú) recordareu. Jo no la recordo, tot i haver-nos conegut, però me n'han parlat tantes i tantes vegades que tinc la sensació d'haver-la tingut al meu costat molt temps.

Aquesta dona és la meva padrina, l'Agustina Romeba Sarroca. Va néixer l'any 1938 a un petit i preciós poble de la Vall d'Aran, Vilamós. Allí tothom la coneixia com l'Agustineta. Era filla de la Leonor i del Josep, i tenia una germana més petita, la Maria. Però les germanes es van quedar orfes el 1942, quan tenien 1 i 4 anys.

Va ser un mossèn de la família qui se les va endú cap a Tèrmens, tot i que allí hi van estar poc temps, fins que la petita Maria d'un any de vida va morir. I l'Agustineta, amb 4 anys, es va quedar sola. Però per sort seva una parella del Poal que no podia tenir fills la va adoptar.

Aquests eren el Jaume Niubó i la Rosa Macià, que van decidir no canviar-li els cognoms i deixar-li els biològics, fet, almenys per a mi, curiós, però alhora bonic perquè d'aquesta manera no perdia els seus orígens.

Així doncs, els meus besavis, el padrí Jaume i la padrina Rosa van tenir una filla i l'Agustine- ta va tornar a tenir uns pares i va poder tenir la vida que li pertocava viure a una nena de 4 anys.

L'any 1959 es va casar amb el padrí Ramon, es van quedar a viure al Poal i van tenir dos fills. La resta de descendència tots ja la sabeu.

La padrina Agustina va morir molt jove, només tenia 51 anys. Pensant en ella em fa ràbia que després del que va patir de petita pogués gaudir tant poc de la vida. Però això no ho podem triar.

Tot i que crec que ens ha passat a tots algun cop de pensar en "què hagués passat si..."

Tèrmens, 1943.
La padrina Agustina amb els seus pares adoptius, Jaume Niubó i Rosa Macià.

Què hagués passat si no l'haguessin adoptat? Què hagués passat si no hagués mort tant jove? Què hagués passat si...

Mai ho sabrem. Però el que sí sé és que tots els seus descendents no seriem aquí si a Vilamós no hi hagués hagut dos nenes orfes de pare i mare i si al Poal no hi hagués hagut una parella que no podien tenir fills. Les coses del destí...

No sabem què ens passarà a cadascun de nosaltres, però sí sabem del nostre passat, de la nostra procedència i de tot el que hem viscut, bo i dolent.

Jo estic contenta de saber i poder escriure sobre la història de la meva padrina que, tot i patir molt, era una dona forta i valenta, disposada a fer-ho i donar-ho tot pels seus. Així l'ha descrit sempre la meva mare i no en tinc cap dubte de què era així, perquè ja ho diuen: "de tal palo, tal astilla".

Aquest text està escrit en record de la padrina Agustina i del padrí Ramon que, després de molts anys, tornen a estar junts.

pardals

: JOAN ESTRADA BONELL :

Els pardals són uns dels ocells més coneguts, ja que des de fa alguns mil·lennis viuen fortament associats a l'activitat humana i campen entre nosaltres per pobles i trossos. És per això que sovint utilitzem el terme pardal de forma genèrica com a sinònim de mixó (o moixó), per ser de les poques espècies omnipresents durant tot l'any. El lligam entre pardals i humans és molt gran, fins al punt que acaben per desaparèixer quan desapareix l'activitat humana, com a vegades passa a Catalunya en abandonar masies i explotacions agràries de muntanya.

Al Poal trobem dues espècies de pardal, el pardal —tècnicament pardal comú (*Passer domesticus*)—, que podem veure tant dins del poble com al defora, i el pardal roquer —tècnicament pardal xarrec (*Passer montanus*)— que principalment viu al defora, entorn a les torres dels trossos, i que al poble només el veiem a les cases que donen cap als horts. Cal però no confondre el nostre 'pardal roquer' amb el pardal roquer (*Petronia patronia*), doncs com passava amb el nostre roquerol (o oreneta cuablanca) que compartia el nom de roquerol amb una oreneta de muntanya, a Catalunya sovint hi ha espècies diferents que reben un mateix nom en funció de la localitat. El pardal roquer (oficial) cria en roquissar, talussos de terra amb forats d'abellerol, petits pobles amb ruïnes de castells... i al Poal és una espècie accidental, pel que no li farem gaire cas.

El lligam entre el pardal (comú) i els pobles o masies queda molt ben reflectit en els noms catalans que rep en altres indrets. Així, a les terres del l'Ebre i nord del País Valencià se'l coneix com a 'vilero', al centre i sud del País Valencià com a 'teuladí' i a Mallorca com a 'gorrió teulader' o simplement 'teulader'. En el cas del nostre 'pardal roquer' al País Valencià rep el nom de 'pardal torredà' i a les illes se'l coneix com a 'gorrió barraquer' o 'pardal barraquer', noms tots ells que denoten la seva preferència per les torretes, cabanes o barraques de tros.

Els pardals, el comú i el xarrec, tal com ens indica el seu bec gruixut i forma cònica ade-

quat per a trencar llavors, són espècies granívores. De totes maneres, com passa amb la pràctica majoria de les espècies granívores, els polls no són alimentats amb llavors sinó que són encebats exclusivament amb insectes. En efecte, els insectes són una font de proteïna més important i més digerible que les llavors, cosa que permet un desenvolupament més ràpid dels pollets. Però no només alimenten amb insectes els pollets sinó que els mateixos adults quan hi ha abundància d'insectes també en mengen tants com poden. De fet, és freqüent veure a finals d'estiu i primers dies de tardor grups de pardals comuns caçant a l'aire les volades de formigues alades que surten dels formiguers coincidint amb les primeres pluges. Això sí, quan desapareixen els insectes no els queda més remei que passar la seva 'quaresma' i llavors o mengen llavors o mengen llavors, tot i que dins els pobles no fan un lleig a les molles de magdalena o el tros d'entrepà que li ha caigut a terra a un nen a l'hora del pati.

El pardal comú mesura 14-16 cm des de la punta el bec a l'extrem de la cua i pesa 25-30 g. Mascle i femella són marronosos amb l'esquena més o menys llistada. Es diferencien entre ells però perquè el mascle té la galleta gris clara, una corbata negra, el pili (com si diguéssim la boina) gris i les parts inferiors més grisenques, tot molt més desdibuixat a la tardor i l'hivern. La femella té tot el cap de color brunenc, només amb una llista clara

El pardal 'roquer' o xarrec (a baix a la dreta) ens recorda un mascle de pardal comú. Se'n diferencia per tenir tot el pili i clatell castany i per la galleta blanca amb la taca negra.

Malgrat sembli el contrari, els insectes tenen una gran importància en l'alimentació dels pardals, sobretot durant el període reproductor. En aquest cas un mascle de pardal amb un 'llangost' al bec.

que li marxa per darrer l'ull. Fa un niu desendreçat, amb tota mena de materials, en forats de les cases i sota les teules, però també en forats d'arbres. Quan no troba forats, pot també construir nius amb herba en forma de bola i una entrada lateral, en enforcadures de les branques. La posta és de 4-6 ous i entre que comencen la posta i els polls abandonen el niu passa entorn d'un mes. És normal que facin més d'una posta a l'any. Fora de l'època de cria forma volades que apleguen fins algunes desenes d'exemplars, a vegades més, que deambulen pels trossos en busca de tot tipus de granes. Llavors, a la nit s'apleguen en joques, normalment en grans arbres. Al Poal és important la joca que es forma als arbres de la placeta on, en altres temps, a la nit els nois els caçaven amb una pila (llanterna) i una escopeta de balins. És una espècie originària d'Europa, bona part d'Àsia i nord d'Àfrica. Els darrers segles, però, darrere l'home ha colonitzat pràcticament tot el continent americà (a excepció de l'Amazònia), però també part d'Àfrica, l'est d'Austràlia i tot Nova Zelanda. Tot i que les volades hivernals fan petits moviments no podem dir que sigui una espècie migratòria.

El pardal 'roquer' o xarrec és una mica més petit que el pardal (comú), mesura 13-14 cm i pesa 20-25 g. Com el pardal comú, és de colors marrons. En aquest cas, però, mascle i femella són idèntics, doncs ambdós tenen el pili i clatell de color castany i les galtes blanques amb una taca negra enmig. Mascle i femella són posseïdors d'una petita corbata negra. Igual que el pardal comú, fa un niu desendreçat i en els mateixos emplaçaments, tot i que una mica més petit. En aquest cas, però,

defuig més l'interior del poble. La mida de la posta i el temps que passa entre que s'inicia la posta i s'esqueren els polls és semblant al de l'altre pardal. És present arreu d'Europa i Àsia, on té una distribució més ampla que el pardal comú. A diferència d'aquest darrer, no ha colonitzat gaires localitats darrere l'home fora de la seva àrea de distribució. Com el pardal comú, a l'hivern forma també volades d'algunes desenes o fins a pocs centenars d'exemplars. En aquest cas, però, pot fer moviments una mica més importants i de fet a l'hivern poden arribar a Catalunya també alguns exemplars de l'extrem nord d'Europa, on és una espècie només estival.

Tant el pardal comú com el pardal xarrec es consideren en regressió tant a Catalunya com a nivell mundial. Hi ha diferents causes que expliquen la seva regressió, entre les quals cal citar la disminució dels insectes, conseqüència de la intensificació agrícola, però també la desaparició de les ribes, on hi busca llavors de vegetació ruderal, i l'enrunament de les construccions antigues en les que hi trobaven forats on criar.

Els pardals en ocasions han estat mal vistos perquè se'ls ha considerat que feien malbé les collites, fins al punt que a la Xina dels anys 50 van ser considerats una de les pitjors plagues existents i es van fer campanyes per al seu extermini. En pocs anys en van matar milions d'exemplars. No van trigar gaire però en haver-se de desdir perquè van veure que feien més mal els milions d'insectes que els pardals van deixar de menjar que no pas els propis pardals, fins el punt que van arribar a importar pardals per corregir l'embolic que havien creat.

torna l'apadrinament lector a l'escola

: ESCOLA EL ROSER :

Aquest curs a la nostra escola hem tornat a engegar aquesta activitat tan útil i completa. El llarg parèntesi que ens va causar la covid va aturar moltes coses, no només als col·legis, si no per tot arreu. Penseu que l'OMS no va fer oficial la fi de la pandèmia fins al mes de maig d'aquest any. Però els passos enrere han de servir per agafar embranzida i aquesta és la nostra intenció.

Des de fa ja unes setmanes, els divendres a la tarda, abans de fer els tallers on barregem tots els cursos, tot l'alumnat dels nivells alts es fa càrrec dels més petits per acompanyar-los i compartir el plaer de la lectura. Els nois i noies grans es troben amb la canalla petita per fer uns de padrins i els altres de fillols en una relació que els ha de durar tot el curs i on els grans, més que ensenyar a llegir, tenen altres objectius. L'apadrinament lector pretén que hi hagi un lligam emocional entre les dues persones de la parella i que aquest lligam creï una relació amb les lectures que comparteixen de manera que, a més de practicar la lectura de manera mecànica, puguin trobar l'encant que hi ha en els llibres que llegeixen junts. Els petits poden descobrir lletres i paraules, poden practicar el que saben fer, provar el que encara no els surt bé, admirar l'art de les pàgines i, sobretot, escoltar com una persona més gran els mostra el que algun dia aprendran a fer. Les padrines i padrins es troben, de cop i volta, sent els responsables d'uns petits infants durant una estona. En aquesta estona, tot i que ara mateix

encara els falta pràctica, han de fixar-se en els interessos i necessitats dels seus pupils i ser capaços de triar encertadament el tipus de llibre que els pot ajudar en allò que el padrí creu que cal.

La seva feina és la d'ensenyar com es llegeix bé, mostrar com les il·lustracions acompanyen els textos, quantes històries diferents pot haver-hi...

... Com de distret i interessant pot ser un llibre i, com no pot ser d'altra manera, han de fer llegir a aquelles personetes que tenen al seu càrrec. Penseu que la cosa és realment seriosa: el primer dia, els infants, van firmar un contracte!

Segur que si hi pensem una mica més, encara podríem trobar més beneficis a les lectures compartides entre persones de diferents edats. L'únic que se m'acudeix dir-vos ara mateix és que, si el que heu llegit us interessa, heu de buscar un temps, una rutina, on a casa pugueu fer el mateix amb la vostra canalla, els que en tingueu. Els llibres són portes a mons infinits i inabastables que us poden portar molt més lluny que una pantalla. La imaginació de qualsevol de vosaltres és molt més potent. I els que no teniu criatures, llegiu, i llestos.

Fins a la propera.

no és una cultura, és una conducta: és violència

: CARME BORBONÈS I BRESCÓ :

Des de fa uns anys, vivim en una societat que ha canviat molt el seu model: ha canviat la manera d'entendre la vida, han canviat els valors, ha canviat la conducta ètica... És a dir, s'han trencat les estructures socials, familiars i laborals que hem tingut fins a finals del segle XX.

Hi ha un clar sentiment de rebuig vers el model anterior —eminentment masculista— i que curiosament ha tornat a rebrotar amb força, a causa de què la situació actual produeix insatisfacció, per la qual cosa ens trobem davant d'un "gran buit" entre lo antic i allò que s'entén per modern, ja que les referències canvien cada dia, sense cap tradició, cap arrelament... Tot és desconegut.

I aquesta realitat angosta molt perquè no hi ha res segur on agafar-se, no hi ha res que duri, res d'ahir val per avui... Les certeses sembla que no existeixen!

Avui en dia cada persona creu que està totalment alliberada i que pot viure el seu "propi model" sense massa conseqüències. Però això no és tant fàcil i sovint fa que acabi totalment desorientada i angostada, ja que no és conscient de què no és tant lliure com es pensa, que segueix condicionada per altres forces desconegudes, mogudes per interessos econòmics i de poder, que se serveixen d'estratègies diverses i de les facilitats de comunicació que ofereixen les noves tecnologies.

Aquest desgavell és l'estat idoni per a patir formes de relació personal on imperi la inseguretat, la incertesa que alhora genera vulnerabilitat en uns i pànic en altres. I això és terreny adobat perquè alguns ho "superin"

demostrant un "poder agressiu i violent" fent que els altres claudiquin i se sentin extremadament fràgils i febles: les dones, els fills, i inclús homes joves i adolescents... En aquest cas, fets molt amagats!

L'exercici de la violència física, verbal i psicològica, està molt enquistada en la societat. Apareix i es manifesta amb comportaments, quasi normalitzats. S'inicia com un comportament alligador... Se li diu a l'altre com s'ha de comportar. L'altre solament ha de fer una cosa: obeir i sotmetre's. Quan aquesta conducta es va agreujant, es genera aïllament, silenci, duplicitat de tracte i s'acaba assumint culpabilitats. Aquestes conductes queden amagades en els espais més íntims —família, relacions personals, professionals...— perquè els protagonistes i el seu entorn ho dissimulen, i ho acaben justificant!

A més, vivim una situació que sovint ens porta a la confusió: molts homes i dones d'avui varen anar junts a l'escola i a l'institut, i han conviscut molt més prop i amb més llibertat que els nostres avis i àvies... Podria semblar que moltes coses ja s'han superat. Res més lluny de la realitat, doncs com ens podem explicar aquesta violència tant agressiva i de tanta intensitat?

La nostra, és una societat agressiva, conducta que en alguns casos es considera un mèrit —"l'executiu/va agressiu/va"—, immersos en una violència estructural que augmenta per la sensació d'incertesa, de por al fracàs que pot aparèixer en qualsevol moment. Una violència que és present en tots els segments socials i es manifesta en tots els àmbits de la vida.

Com pot passar això en una societat moderna, amb cultura i coneixements?

De fet, estem en una societat en la que encara existeix una desigualtat estructural real, en la que hi ha molts sectors que no accepten la igualtat i que cerquen el domini de l'altre reproduint els patrons masculistes. La violència

és una reacció agressiva contra l'altre, es fa per a controlar l'altre, és violència estructural diària dins de la nostra vida.

La lluita contra la violència no solament ha de ser per un dia, hem de crear dins de la nostra societat, un clima diari de rebuig d'aquestes conductes, que desterrí aquesta situació d'agressió —física, verbal i psicològica—, no solament vers les dones, sinó també tota aquella que afecta a homes joves, adolescents... La primera responsabilitat està en nosaltres, en tota la societat.

Hem de buidar d'atractiu la violència, penalitzar la cultura del silenci, no consumir aquells productes que utilitzen propaganda sexista, evitar qualsevol situació o conducta de "micromasclisme", rebutjar tota situació d'exaltació i pràctica de la violència, evitar normalitzar i/o justificar aquestes situacions —cançons, jocs, etc.—, sent agents de pau.

Deixar molt clar que el masclisme no és una cultura, és una conducta, i que la denúncia efectiva és l'única solució.

Però abans, molt abans d'arribar a aquesta denúncia, hem de contribuir a prevenir, a educar, a informar, a diagnosticar i a intervenir. Sobretot hem d'estimar amb generositat i amb bona voluntat. Hem de vetllar, per la dignitat dels altres. Som éssers que parlem, que compartim amb l'altre, des de la gratuïtat... I així podem arribar a ser autènticament feliços.

I sobretot, hem de cercar i identificar algunes referències, que són immaterials i intemporals... Que ens serviran per anar per la vida, com ho han fet totes les persones a través dels segles ...i així no ens sentirem perduts en la immensitat i el buit.

Avantva ja no s'atura!

: AVANTVA COOP :

El 30 de setembre va ser una jornada molt important per a nosaltres, ja que vam organitzar un dia de portes obertes al nostre laboratori per a tot el veïnatge del Poal, així com per a les mecenes que van contribuir al nostre micromecenatge anterior. Aquest esdeveniment va ser la primera oportunitat per mostrar la dedicació i esforç invertits en aquest projecte que aviat serà operatiu. Tot i els desafiaments superats, estem molt agraïdes pel suport incondicional de les persones que ens han donat suport, i esperem veure ben aviat els resultats del nostre projecte reflectit tant a nivell local com laboral. La nostra cooperativa té una naturalesa sense afany de lucre, compromís social, i pertany al teixit associatiu.

Durant les portes obertes, les companyes d'Avantva Coop van oferir visites guiades, permetent als visitants explorar les instal·lacions i les infraestructures del laboratori de primera mà. Aquestes visites van detallar cada aspecte de l'obra compartida, ressaltant la importància de la cooperació i la sostenibilitat en totes les fases del procés, des de la

producció fins a la distribució. També vam tenir l'oportunitat d'expressar amb orgull que el Poal és ara el poble que acull el primer obrador cooperatiu de tota Europa.

Va ser un dia emocionant per duplicat, ja que simultàniament, Poal Solidari va organitzar una jornada plena d'actes i activitats centrades aquest any en l'addicció a les pantalles, de la qual també vam poder gaudir.

agraïment popular des de Poal solidari

: L'EQUIP DE POAL SOLIDARI :

El passat 30 de setembre, els/les membres de Poal Solidari vam celebrar la jornada solidària anual, aquest cop amb l'objectiu de conscienciar a les persones sobre les addiccions comportamentals, concretament a les pantalles. Es refereixen a l'ús excessiu i compulsiu d'aparells electrònics, com per exemple, telèfons mòbils, tauletes i ordinadors. Aquesta conducta pot afectar negativament, a qualsevol edat, a la salut mental i física, interferir en les relacions personals i inclús reduir el rendiment acadèmic o laboral. Durant la jornada ens vam esforçar per transmetre el missatge de la importància que té establir límits saludables i fomentar un ús equilibrat de les pantalles per tal de mantenir una bona qualitat de vida.

Per fer-ho, vam dissenyar diverses activitats tant ocioses com pedagògiques per tal que totes les persones i de totes les edats en poguessin gaudir. Tot va començar a les 10:00h del matí amb la xocolatada popular tan esperada, vam seguir amb el teatre "Som els que som", els quals van improvisar diferents escenes quotidianes on els aparells electrònics eren els protagonistes. Després, la colla gegantera de Golmés "El Gabatxet" van donar un enfocament cultural fent una rua pels carrers del poble. A les 13:00h tothom tornava a ser a la plaça per gaudir de la llegida del manifest i del vermut musical, prota-

gonitzat per la Laia Tarn i el Dídac Solé de Bellvís.

Arribada la gana era l'hora del dinar popular on la plaça es va omplir, amb grans i petits, per degustar un bon àpat fet per La Cuina de l'Araceli, el Sergi Costa i les postres del Joan Miret. Acte seguit es van sortejar els lots solidaris de cada any amb un Bingo! Estem molt agraïts/des a tots els comerços que van voler formar part d'aquesta activitat de manera totalment altruista, i a vosaltres per participar-hi fins al final un any més.

La tarda començava amb el berenar de l'AMPA seguit del taller de ioga pels més petits/es i de la xerrada pedagògica pels joves i adults/es a càrrec de la Montse Freixanet. A partir de les 19:30h vam tenir a Ocell de Foc acompanyant-nos amb un taller d'expressió artística amb l'objectiu d'entendre l'art com una via d'alliberament emocional.

En caure el sol vam oferir les Coques de la Teli per tothom que es volgués quedar a la plaça a sopar i donar inici a la festa final, la qual començava amb el Jaumet del Guit punxant els seus vinils dels anys 80 i 90, seguia amb Fauna tocant la seva rumba que tant els caracteritza i finalitzant amb Bredda, qui ens va regalar el seu últim concert.

Ens omple d'orgull poder dir que gràcies a tots i totes vosaltres vam poder recaptar un total

[NÚMERO 058]

de 2.330,48€, els quals vam destinar a l'Associació per la Salut Mental del Pla d'Urgell (ASM Pla d'Urgell) ubicada a Mollerussa. Es tracta d'una entitat sense ànim de lucre, creada a iniciativa dels familiars de les persones afectades per un trastorn mental sever (TMS) i/o addiccions de les comarques del Pla D'Urgell. El seu objectiu és crear un ambient d'ajuda mútua per tal de millorar la situació social de

la persona afectada per un trastorn mental i oferir serveis i assessorament a ells/es, a les seves famílies i persones interessades amb el col·lectiu.

Un cop més us reiterem el nostre profund agraïment d'ajudar-nos a fer possible any rere any aquesta jornada i de veure el vostre compromís amb les causes solidàries que proposem cada any.

Gràcies de tot cor

l'AMPA del Poal

: JUNTA DIRECTIVA DE L'AFA :

Com moltes i molts de vosaltres sabeu perquè —també us ha tocat viure aquesta etapa de la vostra vida—, l'AMPA, actualment AFA (Associació de Famílies d'Alumnes), és una associació que defensa els interessos i drets dels nostres infants a l'escola. És fonamental entendre que l'AFA no només organitza activitats i esdeveniments, sinó que també assumeix una responsabilitat essencial. Cal afegir, però, que sobretot en municipis petits com el nostre, és de cabdal importància fer pinya i contribuir al teixit associatiu per sumar en clau de poble a través d'accions que van més enllà de l'entorn escolar. Les juntes es van renovant periòdicament i moltes famílies conviuen i col·laboren voluntàriament durant tot l'any per a poder aconseguir-ho. Aquesta tardor s'han renovat els càrrecs i aprofitem per agrair a l'antiga junta i a totes les que l'han precedit els esforços i treball que han dedicat per atendre les necessitats i tenir cura dels nostres infants.

Els i les membres que prenem el relleu, seguirem amb el compromís de continuar potenciant els valors que ens uneixen i d'estar

al servei tant de les famílies com dels i les alumnes.

Enguany es presenten molts reptes. No obstant, ens hem estrenat com a castanyers i castanyeres i més endavant amb la celebració de la castanyada. Aquests esdeveniments van tenir lloc el cap de setmana previ a la festa, on vam vendre castanyes i moniatos. Tot seguit, el mateix dia de la castanyada, també vam donar berenars a base de cocs i xocolata desfeta, i per suposat tampoc no van faltar castanyes i moniatos. La novetat d'enguany va ser "El túnel del terror", un horripilant tour per l'antic pis de les associacions que va sorprendre a petits i a grans, i que no hauria estat possible sense la col·laboració amb el jovent de la JoVa, que han unit esforços amb nosaltres i han ideat, dissenyat i posat en escena el passatge. Quina sort que tenim al Poal!

Famílies, i poble, us volem dir que vosaltres també sou la nostra veu i us convidem a col·laborar amb nosaltres en les properes activitats, a aportar idees i a dir la vostra.

La nova junta està composta per:

Gerard Solà Balsells
president

Esther Girabet i Massot
secretària

Joan Baptista Minguet Petit
tresorer

Maria Ardèvol Moragues
vocal

Cynthia Carmona Pozo
vocal

Elena Gatnau Berga
vocal

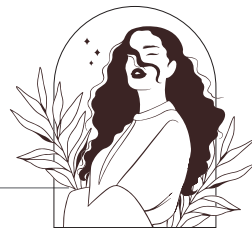
Bea Parra Luque
vocal

Meritxell Sellart Nuix
vocal

©ENRIC TICÓ

les dones del Poal tornem amb més força!

: ASSOCIACIÓ DE DONES DEL POAL :

A finals de setembre, l'Estela Lleonart va abandonar el seu càrrec a la junta i es va incorporar la Roser Navarro com a vocal de l'associació durant la nostra primera assemblea.

La col·laboració amb altres associacions multiplica esforços. Nosaltres vam posar el nostre gra de sorra amb una xocolatada popular per a Poal Solidari, arran de la celebració de la seva jornada del dia 30 de setembre, dedicada a la lluita contra les addiccions comportamentals a les pantalles.

Ens agrada el teatre! També el 30 de setembre i amb l'Associació de Dones del Palau d'Anglesola vam anar a la Llotja per veure l'obra "Júnior", amb el Joan Pera.

La seguretat és cosa de tots i totes. El dia 20 d'octubre, la Maria Argilés, moixa d'esquadra, ens va donar una xerrada sobre consells

de seguretat molt interessants per millorar el nostre dia a dia.

Tot i així, una de les cites més importants del trimestre ha estat la celebració del 25è aniversari de la Federació de Dones del Pla d'Urgell el 4 de novembre al Teatre l'Amistat de Mollerussa. Sense cap mena de dubte, el punt més emotiu de la jornada va ser el testimoni vital de 5 dones pageses de la comarca. Finalment, vam gaudir de l'exposició fotogràfica "Dones Rurals del Pla d'Urgell".

En darrer lloc, sempre denunciarem qualsevol tipus de conducta masclista. El passat 25 de novembre, "Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència vers les Dones" en col·laboració amb l'Ajuntament, vam llegir el manifest d'aquest any i recitar el poema "Cançó de fer camí", de la Maria Mercè Marçal, a la plaça del poble. Moltes gràcies a tots i totes per venir i acompanyar-nos!

[DESEMBRE 2023]

excursió a la Pobla de Segur

: ASSOCIACIÓ DE GENT GRAN EL TOSSAL :

L'Associació de Gent Gran del Poal va organitzar una sortida fins a la Pobla de Segur amb el Tren dels Llacs. Una sortida que estava programada des de feia temps i no es va poder fer per la pandèmia. Finalment es va organitzar pel dia 30 de setembre.

Vam sortir del poble 25 persones amb cotxes particulars fins a l'estació de Balaguer on vam pujar a la Garrafeta.

Durant el viatge vam gaudir del paisatge malgrat no hi hagués massa aigua als pantans. Una guia anava explicant per on passaríem. Un cop allà, un bus ens va apropar al centre de la Pobla on vam visitar l'Ajuntament —que val molt la pena— i després vam dinar a un restaurant.

De tornada poques bromes i fer la becaïna al tren mentre alguns van repetir de paisatge.

Un dia força entretingut!

entrevistes

Nom: Lylia
Edat: 10 anys
Plat preferit: les verdures de la mama
Una pel·lícula: "Miércoles"
Estudis/ofici: 5è primària
Truita amb patates, amb ceba o sense? Amb ceba
Mar o muntanya? Mar
Descriu-te en dues paraules: ajudant i amable

Nom: M. Assumpció (Sunsi)
Edat: 78 anys
Plat preferit: cassola de cargols
Una pel·lícula: "Siete novias para siete hermanos"
Estudis/ofici: m'hauria agradat ser doctora/investigadora
Truita amb patates, amb ceba o sense? Amb ceba
Mar o muntanya? Muntanya
Descriu-te en dues paraules: previnguda i generosa

[NÚMERO 058]

Què és el que més t'agrada del Poal?

Quan fiquen les decoracions de Nadal, el poble està molt bonic.

Descriu un moment viscut al poble del qual tinguis un bon record.

Quan era molt petita, crec que tenia 3 anys, era el meu primer Nadal al Poal i els reis em van agafar per fer una foto. Li vaig dir a la mare que no em tornaria a rentar les mans mai més.

Si poguessis ser un animal, quin t'agradaria ser?

El gos. Sempre he volgut tenir un gos ja que són molt adorables.

Què t'agrada fer en el teu temps lliure?

Dibuixar i pintar. També m'agrada explorar coses noves, com buscar el tió al jardí i pintar-lo.

Què t'agrada de la generació més jove?

Que són molt amables i m'acompanyen en els meus sentiments. M'agrada molt quedar a la plaça amb tots per jugar junts.

Com et veus d'aquí 5 anys?

M'agradaria viatjar i explorar el món. Un dels llocs on tinc segur que vull anar és Tailàndia.

Quin és el país més llunyà al que has viatjat?

Algèria, és d'on sóc i d'on són els meus pares.

Què és el que més t'agrada del Poal?

El centre del poble i la vida que s'hi forma.

Descriu un moment viscut al poble del qual tinguis un bon record.

Un dels moments va ser la inauguració de la nova església i també tinc bon record quan va venir el Jordi Pujol a inaugurar l'Ajuntament.

Si poguessis ser un animal, quin t'agradaria ser?

Una colometa, per poder volar. I també perquè és el símbol de la pau.

Què t'agrada fer en el teu temps lliure?

M'agrada llegir i sobretot m'agrada molt cuinar.

Què t'agrada de la generació més gran?

Els consells que podem donar i la manera de raonar les coses, pensant-ho sempre tot dues vegades utilitzant la ment. Si vols viure bé has de tenir tres coses clares: molt d'amor, paciència i saber dialogar.

Com et veus d'aquí 5 anys?

Si em trobo tant bé com ara, estaré feliç.

Quin és el país més llunyà al que has viatjat?

He viatjat molt, però el país més llunyà diria que és els Països Baixos.

passatempo

sopa de lletres

B	L	C	R	E	U	E	T	A	T	E	X	Z	Y
Z	R	M	V	V	F	A	R	M	À	C	I	A	C
C	B	C	D	R	N	O	U	C	A	S	A	L	E
O	À	A	A	E	U	A	Y	L	Q	T	W	O	M
N	S	M	A	S	D	P	O	U	E	T	Y	E	E
S	C	P	J	G	P	O	P	B	P	N	Q	Z	N
U	U	D	U	L	L	D	I	E	A	S	R	T	T
L	L	E	N	É	A	X	S	C	S	N	G	P	I
T	A	F	T	S	Ç	T	C	E	D	C	C	U	R
O	R	U	A	I	A	W	I	X	L	C	O	U	I
R	K	T	M	A	H	Z	N	X	J	G	K	L	E
I	Q	B	E	M	R	G	E	V	N	M	X	T	A
X	V	O	N	N	G	F	S	K	J	U	W	O	R
Z	Y	L	T	Z	C	A	M	P	A	N	A	R	Z

Busqueu aquestes paraules a la sopa de lletres i encercleu-les:

AJUNTAMENT
BANC
BÀSCULA
CAMPANAR
CAMP DE FUTBOL
CEMENTIRI
CONSULTORI
CREUETA
ESCOLA
ESGLÉSIA
FARMÀCIA
NOU CASAL
PISCINES
PLAÇA
POUET

sudoku

Utilitzeu els números de l'1 al 9 per completar els sudokus. Utilitzeu cada número només una vegada a cada fila, columna i graella.

sudoku #01

6				8			5	
5	8		6	7		4		
		2			1	8		3
1		9			4			2
				6	7		3	4
	4	6		9		5		
8			9					6
4		5		3	6	1		
		1		2			9	5

sudoku #02

	3		4				8	5
8		4		3	2			1
	1				5	7		
	4			9	1			7
	6	9			7	5	2	4
5			6					
		1		7			5	9
3	2			4	8	1		
	9				6			2

Trobareu les solucions dels passatempo a l'última pàgina.

racó de lectura

: TERESA SALVIA VIDAL :

Ja fa un any des del darrer racó de lectura a la revista *El Portell de les 12*, disculpeu-me, no és que no volgués escriure, és que no vaig tenir temps material per fer-ho. Ara no és que em sobri, però vull continuar contribuint amb el meu granet de sorra per ajudar a difondre la cultura i en aquest cas, donar-vos a conèixer uns llibres que a mi m'han agradat o bé per un motiu o altre els he trobat interessants i crec que a vosaltres també us poden interessar.

Just abans de posar-me a escriure aquest racó de lectura, estaven donant la notícia que segons l'informe PISA, Catalunya no en surt gaire ben parada i això m'entristeix molt i penso que entre tots caldria fer un esforç per ajudar els nostres joves a llegir, ja que el Departament d'Educació admet que la davallada en comprensió lectora és fruit d'un "relaxament" en l'ensenyament de l'hàbit de lectura.

I ja que som a tocar de les festes nadalenques us proposo dos llibres, per si teniu més temps o bé si voleu fer un regalet, o rebre'l, sempre ho podeu aprofitar.

Aquest any, per sant Jordi em vaig comprar *Les nostres mares* de Gemma Ruiz Palà, Edicions Proa, premi Sant Jordi 2022 i la veritat, em va agradar. És una novel·la amb deu protagonistes, generació dels anys 50, nascudes sota la dictadura franquista. Aquí hi trobem les lluites per aconseguir tenir un espai i una consideració, era una societat força repressiva que no acceptava canvis i les dones eren gairebé sempre el sac dels cops, les perdedores. Hi trobem una reivindicació constant, la descoberta del feminisme. Moltes dones ens hi veiem reflectides ja que la seva història podria ser la "nostra" història.

Un homenatge a totes aquestes dones, les nostres mares, nosaltres mateixes:

Després de posar-te les mans al cap, et treus la bena dels ulls, te'ls fregues, i veus que (...) les que trobàvem que "només" eren mares, les de l'equip perdedor, les de l'aplaudiment escarransit i domèstic, les extirpades del relat oficial, els mers receptacles, les subalter-

nes, les que no existeixen, les que no ostenten l'autoritat, les mai honorades enlloc....Elles: no és que sempre ens cedissin el tall de coca més flonjo, no, és que ens van cedir la seva empena, la seva gosadia i la seva llibertat senceres. Perquè i tant que tenien potències, les nostres mares. I per alimentar totes les centrals elèctriques del planeta.

Cita de capçalera

L'altre llibre que us vull animar a llegir és *Sabó de casa* de Montse Vendrell, de Pagès Editors.

Ambientada en un principi a la Lleida dels anys vint i més concretament a Almenar, el poble natal del nostre protagonista, el Joan, un jove en edat d'allistar-se i que abans que l'enviïn al Marroc d'on les notícies que arriben són esfereïdores, fuig cap a França. Trobem els diferents enllaços que l'ajuden a creuar la frontera i una vegada a França, a buscar un lloc on viure, on treballar i tot això agreujat per l'enyorament de la seva família, la seva terra i sobretot de la dona que estima i que tot just havia començat a conèixer, la Marieta.

L'autora ha fet un bon treball de recerca, ja que *Sabó de casa* és una història basada en fets reals, però farcida de ficció, i ens explica la història dels seus avis i les vicissituds que van passar els dos, ell a Marsella i ella a Barcelona abans de poder retrobar-se. També ens explica la passió que sentia el Joan per França, cantant les cançons que recordava i que va transmetre als fills i ella ens diu que també la va heretar.

Són històries boniques, plenes d'humanitat, emotives i les dues novel·les són fàcils de llegir. Espero que us agradin i en gaudiu tant com jo.

***Bona lectura
i bones festes!***

TENS UN HABITATGE BUIT?

LLOGA'L I DONA VIDA AL POBLE

Apunta't a la Borsa de Lloguer del Pla d'Urgell

CASES PLENES POBLES VIUS

973 71 13 13
plaurell.cat/habitatge

TENS UN HABITATGE BUIT?

LLOGA'L I DONA VIDA AL POBLE

ETS PROPIETARI D'HABITATGE

1 Borsa de Lloguer comarcal
Posa el teu habitatge a lloguer

- Assessorament: Gestionem, redactem i tramitem el contracte de fiança.
- Mediació: T'ajudem a seleccionar el llogater més adient i mediem en cas de conflicte.
- Tranquil·litat: Vetllem pel cobrament de la renda de lloguer i fem un control del bon ús de l'habitatge durant la vigència del contracte.
- Gratuitat: El servei és 100% gratuït i inclou una assegurança amb la garantia d'avaluador.

2 Orientació tècnica i informació
sobre els ajuts de rehabilitació

3 Informació i tramitació d'ajudes
per millorar l'accessibilitat de l'habitatge per a persones grans

ETS DEMANDANT D'HABITATGE

1 Borsa de Lloguer comarcal
Registra't a la borsa

- Lloguer més accessible
- Gestions gratuïtes
- Assessorament durant la vigència del contracte
- Recerca d'un habitatge adequat a les teves necessitats
- Dipòsit de fiança d'un sol mes

2 Registre de sol·licitants d'habitatge de protecció oficial

3 Gestió i tramitació de les ajudes

- Ajudes al lloguer
- Línies d'ajuts per a joves

973 71 13 13
plaurell.cat/habitatge

solucions dels passatemps

sopa de lletres

B	L	C	R	E	U	E	T	A	T	E	X	Z	Y
Z	R	M	V	V	F	A	R	M	A	C	I	A	C
C	B	C	D	R	N	O	U	C	A	S	A	L	E
O	A	A	A	E	U	A	Y	L	Q	T	W	O	M
N	S	M	A	S	D	P	O	U	E	T	Y	E	E
S	C	P	J	G	P	O	P	B	P	N	Q	Z	N
U	U	D	U	L	L	D	I	E	A	S	R	T	T
L	L	E	N	E	A	X	S	C	S	N	G	P	I
T	A	F	T	S	Q	T	C	E	D	C	C	U	R
O	R	U	A	I	A	W	I	X	L	C	O	U	I
R	K	T	M	A	H	Z	N	X	J	G	K	L	E
I	Q	B	E	M	R	G	E	V	N	M	X	T	A
X	V	O	N	N	G	F	S	K	J	U	W	O	R
Z	Y	L	T	Z	C	A	M	P	A	N	A	R	Z

sudoku #01

6	1	4	3	8	9	2	5	7
5	8	3	6	7	2	4	1	9
9	7	2	5	4	1	8	6	3
1	3	9	8	5	4	6	7	2
2	5	8	1	6	7	9	3	4
7	4	6	2	9	3	5	8	1
8	2	7	9	1	5	3	4	6
4	9	5	7	3	6	1	2	8
3	6	1	4	2	8	7	9	5

sudoku #02

7	3	6	4	1	9	2	8	5
8	5	4	7	3	2	6	9	1
9	1	2	8	6	5	7	4	3
2	4	8	5	9	1	3	6	7
1	6	9	3	8	7	5	2	4
5	7	3	6	2	4	9	1	8
6	8	1	2	7	3	4	5	9
3	2	5	9	4	8	1	7	6
4	9	7	1	5	6	8	3	2

bones festes!

[NÚMERO 058]

[DESEMBRE 2023]

Pel proper número del **portell de les 12**
si tens coses a dir, fotografies o il·lustracions maques per la portada,
envia-les al correu ajuntamentdelpoal@gmail.com.

Gràcies!

@ajuntamentdelpoal

Ajuntament del Poal

Diputació de Lleida